

GOSPODAR-SKI LIST V POUK IN ZABAVO

IZHAJA VSAKEGA PRVEGA V MESECU
Cena inšcratom po dogovoru
CENA: 100 Din letno, inozemstvo 200 Din

Uredništvo in uprava Maribor, Slomškov trg št. 20

Fr. Wernig, Slovenjgradec:

Še o kmetijskem pospeševanju.

I.

Mogoče je ta ali drugi ob koncu izvajanj v članku »Križi in težave kmetijskega pospeševanja« prišel na druge misli glede možnosti izboljšanja kmetijsko-gospodarskih razmer. Povdarjam vendar, da sem v tem članku razpravljal o naših kmečkih razmerah zgolj iz gmotnega, sedanjega svetovno-gospodarskega vidika, iz vidika današnjega liberalno-kapitalističnega gospodarskega reda, v katerem je za višino cen kmetijskih pridelkov merodajen edino trdi gospodarski zakon ponudbe in povpraševanja.

Gospodarstveniki po vsem svetu danes naglašajo, da je bilo za naše malo kmetijstvo, za našo vas iz družabnega vidika mogoče usodno, ker se jo je uvrstilo preteklega stoletja v ta prosti gospodarski red. Edina možnost, da bi naš mali kmet v tem gospodarskem redu v sedanjem času še ostal in se ohranil, bi bila v najpopolnejše izvedenem združništvu glede pridelovanja, vnovčenja in nakupa vseh gospodarskih pridelkov in potrebščin. Take zadruge, ki obsegajo celo vas, so se tu in tam ohranile tudi še pri nas na našem slovanskem jugu. Današnji liberalno-kapitalistični gospodarski red je pred mnogimi desetletji pripravil tudi kmetovalce v Švici in na Danskem do tega, da so iskali in našli pomoč v takih združenjih. Boljše gospodarsko živeti v navidezni odvisnosti v združnem občestvu, kakor v stalnem strahu za obstoj navidezno svobodno, v osamljenosti kljubovati viharjem prostega kapitalističnega življenja!

II.

Nedavno mi je odvrnil o priliki nekega gospodarskega razmotrivanja v prav oddaljenem, zapuščenem kotu štajerskih planin preprost, dobrodušen kmečki očanec: »Gospod, veste, kaj je vzrok današnjih gospodarskih razmer —?« — »Premalo ljubezni je med ljudmi!«

Ni imel tako neprav ta preprosti očanec daleč tam s štajerskih planin. V mestu bi rekli isto, kar je rekel očanec v svoji preprostosti; rekli bi samo z drugimi besedami: »Premalo kulture, premalo srca, premalo nesebičnosti in premalo gospodarskega poštenja je v vsem današnjem gospodarskem poslovanju in življenju!«

Vseh današnjih trgovskih poslovanj neveščji mali in srednji kmet skorajda

ne more vzdržati v tem gospodarskem redu svobodnega svetovnega tekmovanja za tržišča in za možnost prodaje pridelkov. Le težko more naš kmet tako poceni pridelovati in postaviti na trg svoje blago, kakor ameriški, afriški, ruski ali avstralski farmer ali veleposestnik, ki obdeluje svojo zemljo lahko s stroji. Radi tega so radi ohranitve malega in srednjega kmeta mnoge industrijske države, kakor Severna Amerika, Avstrija in Nizozemska prišle svojemu kmetijstvu na pomoč z vključitvijo kmetijskega pridelovanja v celotno narodno gospodarsko pridelovanje in so napravile svojega kmetovalca deloma neodvisnega od usodnega zakona, ki obvladuje vse svetovno gospodarstvo in to je zakon ponudbe in povpraševanja.

V Avstriji je cena domači živini stalno višja, ker je dovoz tuje živine vsled visoke carine zelo otežkočen in vsled tega razmere na svetovnih trgih za avstrijskega živinorejca skorajda ne pridejo v poštev. Na Nizozemskem se plačuje za domače nizozemsko maslo menda 1 marka 50 pfenigov, za uvoženo nemško maslo pa se plačuje na Nizozemskem le 80 pfenigov. Tako se pomaga domačemu kmetu, da ne propada, oziroma ne podleže v svetovni gospodarski konkurenci.

Pri nas, v izrazito agrarni državi, smo naravno v največji meri navezani na izvoz naših pridelkov, s katerimi pridobivamo svetovne trge le, ako pridelujemo in nudimo prvovrstno in boljše blago. Vendar je zadnjega časa opaziti, da se vse evropske države, tudi industrijske, glede kmetijskega pridelovanja močno osamosvojujejo, in če bi šel ta razvoj v začrtani smeri naprej, bi se znalo zgoditi, da bi v doglednem času tudi mi mogli izvažati le še prav malo naših kmetijskih pridelkov. In takrat bi tudi pri nas bila potrebna večja notranja medsebojna pomoč vseh stanov, da se omogoči kmetovalcu kot neizčrpnemu, najbolj zdravemu vrelcu našega naroda, kot čuvarju in ohranitelju npravnosti in narodove samobitnosti — gospodarski obstoj.

*

Posledice krize.

Opazovanje in dopis kmetškega človeka.

Kriza, ki pritiska na vse stanovce, se kaže več ali manj v vseh panogah go-

spodarstva. Najhujše je prizadet seveda kmetijski stan. Občutijo pa krizo seveda tudi drugi stanovci. Značilno je, kako se vsled krize ljudje omejujejo pri raznih stvarih, ki so bolj luksuznega značaja. Priliko sem imel govoriti z več podeželskimi trgovci, ki trdijo, da je poraba sladkorja na kmetih v zadnjem letu padla precej nad polovico. Tudi v industrijskih občinah je poraba sladkorja padla, vendar ne v toliki meri. Ako pogledamo po gostilnah, so v primeri z obiskom pred kakimi petimi leti skoro prazne. Tudi tukaj se ljudje omejujejo le na najpotrebnejše, razven nekaterih stalnih pijančkov, ki pa jih je seveda malo. Zanimive so številke glede vporabe tobaka, ki jih je objavil pred kratkim »Slovenec«. Opaziti je, da so se ljudje vsled krize v večji meri odpovedali sladkorju, kavi in pijači, kakor pa tobaku. Pri tobaku je opaziti, da opuščajo finejše in boljše vrste in kupujejo cenejše vrste tobaka in cigaret. Po uradnih številkah smo v Sloveniji lansko leto razven brežiškega rajona porabili tobaka vseh vrst za Din 169,710.487, torej nekaj manj kot za 170 milijonov dinarjev. Od te zgoraj navedene vsote se je v laškem okraju brez Trbovelj, ki dobiva tobak menda iz Zgorja, porabilo tobaka za okroglo 4 in 1/2 milijona dinarjev. Leta 1930 pa je znašala približna vrednost na postajah Zidani most in Laško za v Ljubljano in v inozemstvo naloženo govejo živino tudi čez 4 in 1/2 milijone dinarjev, v l. 1932 pa je vrednost na omenjenih postajah naložene živine padla na 900.000 Din. Torej se je lansko leto v laškem okraju izdalo za tobak petkrat toliko, kolikor je bila vrednost v Laškem in Zidanem mostu naložene živine. Opaža pa se, da bodo za tobak izdane vsote letos precej manjše.

*

Fr. Wernig, Slovenjgradec:

Inflacija, našemu kmetovalcu rešitev?

I.

Zadnji čas so mnogi kmetovalci v svojem gospodarskem obupu iskali in videli edino rešitev v inflaciji, v razvrednotenju denarja. »Če bo dinar padel, se bodo naši kmetijski pridelki za inozemske kupce pocenili in mi bomo lahko izvažali les, živino in druge kmetijske pridelke«, je samozavestno povdaruil marsikdo. Zgodilo se je, da je dinar lansko jeseni v resnici nekoliko padel. Ali se je vsled tega gospodarski

položaj za našega kmeta kaj izboljšal, ali so kaj poskočile cene kmetijskim pridelkom, cene živini, lesu itd.? Porast cen pri živini je bil viden menda samo osem dni, pri ostalih kmetijskih pridelkih pa se sploh ni poznalo. In danes je cena živini ista, kakor je bila pred padcem dinarja. Zakaj? Zato, ker je inozemstvo deloma silno omejilo, deloma sploh zaprlo meje za uvoz naše živine in nekaterim drugim kmetijskim pridelkom. Čeprav bi mi danes nudili inozemskemu kupcu našo slabšo živino zastonj, bi le-to vsled carinske zapore s strani tujih držav, predvsem Avstrije ne mogli spraviti čez mejo. Ostanje nam kot uvozna država za naše kmetijsko blago deloma le Italija, in tudi ta v zadnjem času silno ovira uvoz nekaterih naših pridelkov, predvsem svinj in jajc. Druge države pač ščitijo cene živine in raznih kmetijskih pridelkov svojih kmetovalcev z delno prepovedjo in z omejitvijo uvoza tuje, predvsem naše živine in našega blaga. Od padca dinarja je imel korist le naš podeželski trgovec in trgovec sploh, ki je — opravičeno ali neopravičeno — takoj navil cene svojemu blagu, ki deloma pride iz inozemstva, čim je dinar padel. Položaj se je vsled padca dinarja za našega kmetovalca poprej poslabšal, kakor izboljšal, ker se ni dvignila cena živini in ostalemu kmetijskemu blagu, dvignila pa se je večidel cena potrebščinam — katere mora kupovati kmetovalec v trgovini. — Iz vsega tega sledi, da je bila inflacija za našega kmetovalca mogoče koristonosna takoj po preobratu, ko se je kmetijsko blago med posameznimi državami svobodno, oz. prosto izvažalo in uvažalo; danes pa inflacija našemu položaju iz gospodarskega vidika samo škoduje.

II.

Pa bo rekel ta ali oni kmetovalec: »Saj torej nima pomena, da bi naše blago izboljševali, da bi vzrejali boljše, težjo in dobičkanosnejšo živino, ko pa ne moremo zadostno izvažati!« K temu ugovoru bi pripomnil sledeče: 1. Ne gre predvsem zato, da blago in živino slepo izboljšujemo, gre predvsem zato, da pocenimo pridelovanje, da zmanjšamo stroške našega pridelovanja. — Predlanskem ali že preje je bilo n. pr. med kmetovalci ljubljanske okolice veliko ogorčenje, ker se je ceno mleku v Ljubljani znižalo menda od 3 Din na Din 2.50. Pa je neki kmetovalec črno na belem dokazal, da stane našega kmetovalca pridelovanje 1 litra mleka ne 3 Din, ampak Din 4.50. »Kako pa to, da je mleko v nekaterih gospodarsko naprednejših državah (Francija, Danska itd.) tako poceni, v naši valuti menda le Din 2.50 ali 2 Din? Kako shajajo v teh državah kmetovalci?« je začudeno vprašal nekdo. Odgovor je čisto enostaven. V gospodarsko naprednejših državah držijo v hlevih le krave, ki dajejo nad 3000 litrov mleka, dočim pri istih režijskih stroških dajejo naše krave poprečno le 1200 litrov mleka na leto. Stroški za pridelovanje mleka so torej pri nas neprimerno večji, ker se ne razdelijo na 3000 litrov, ampak na 1200 litrov. — Kakor je glede mleka, tako je tudi glede ravnosti in debeljenja

naše živine. Mesto da bi vole za prodajo krmili le dve leti, jih krmimo 4 leta, da dosežejo primerno težo ter tako podvojimo stroške naše reje. Vsled tega tudi slab dohodek pri reji živine!

2. Opustitev vsakega zboljšanja v kmetijstvu ali celo nazadovanje kmetijsko-pridelovalne civilizacije bi le povzročilo, da bi se kmalu vrnili tudi glede naše življenjske stopnje na stopnjo, na kateri se nahaja podeželje v nekaterih južnejših krajih, na Hrvaškem, v Črnigori itd. Tako nazadovanje naše življenjske stopnje, ki bi sledilo nazadovanju kmetijske pridelovalne civilizacije, si menda nikdo ne želi. Se mogoče počutijo srečnejši ljudje z manjšimi zahtevami, z manjšo civilizacijo, toda povratek nazaj iz višje življenjske stopnje na nižjo je zelo težak in marsikomu nemogoč.

3. Potrebno je tudi, da izboljšamo naše kmetijsko pridelovanje in živino na stopnjo, na kateri se nahaja v naprednejših državah Evrope raditega, da bomo v času, ko se meje v gospodarskem pogledu odprejo, lahko tekmovali tudi z inozemskim blagom.

III.

Pa je dejal tudi že ta ali oni: »Kaj bi zboljševali kmetijske pridelke in pocenjevali pridelovanje: saj imata od tega potem korist le meščan in gospod, ki dobivata in kupita potem kmetijske pridelke ceneje!« — K temu bi pripomnil, da je bilo še v vseh urejenih državah tudi za podeželje, za kmeta, tem boljše, čim boljše je bilo meščanu. Čim slabše pa gre meščanu, tem slabše je navadno tudi za podeželje, ker je pač človeška družba prav tesno povezana med seboj in mora biti za vse člane človeške družbe življenje vsaj primerno in znosno, kjer je ta družba prežeta z resnično krščansko ljubeznijo in kulturo.

*

NOVICE

Čuvajte hranilne knjižice, varujte se oderuhov! Sedajno občo bedo ter pomanjkanje denarja so začeli na debelo izrabljati oderuhi v Zagrebu, kjer je obstajala dobro organizirana centrala za izkoriščanje hranilnih knjižic, katere so imeli revnejši, neuki ljudje, ki so leta in leta zbirali skromne prihranke, da so si vsaj nekaj prihranili. Ker so danes potrebe iste, kakor so bile tedaj, ko je bilo dovolj denarja v prometu in si ga lahko dobil od denarnih zavodov, so se vrgli brezvestni oderuhi na hranilne knjižice in so na te dajali posojila. Prošnjik je dobil komaj 35—40% posojila na glavnico hranilne knjižice. Pa še od tega so si oderuhi zaračunali 10% obresti za več mesecev naprej in 2% provizijo ali nagrado. Oderuhi so na ta način dobljene knjižice vnovčevali z ogromnim dobičkom in se je razvila v Zagrebu cela kupčija s prihranki siromakov. Ker so bili zagrebški spekulant s hranilnimi knjižicami preveč drzni in neusmiljeni, je prišla grda zadeva

na dan in razburila celotno javnost. Zagrebški oderuhi so razpredli svojo organizacijo celo po Sloveniji in je ljubljanska policija izsledila glavnega zastopnika po naključju in ga zaprla. Veliko število ogoljufanih svojih hranilnih knjižic najbrž ne bo več videlo in radi tega svarimo podeželsko prebivalstvo, naj čuva svoje knjižice in naj se varuje brezvestnih oderuhov, ki so gotovo tudi na kmetih že pridno na delu!

Dva požara v Prepoljah na Dr. polju. V enem tednu je požar izbruhnil dvakrat. Prvič 21. marca pri g. Jakobu Rojiču, odkoder se je razširil na plosnje g. Janeza Brega. Tri dni nato je zažarela noč in ogenj je upepelil plosnje Draškoviča, Sagadina in Rozmana. Škoda v drugem slučaju znaša okoli 100.000 Din in je le delno krita z zavarovalnino. Povsod je ogenj podtaknila zlobna roka, ki so ji že na sledu.

Hud udarec z motiko po glavi je dobil pri Hočah Ivan Marnik iz Kraberga pri Konjicah. Poškodovanega so prepeljali v mariborsko bolnico, kjer je umrl vsled prebite lobanje.

Ker je ustrelil soseda — 18 let robije.

V Žikarcah pri Sv. Barbari v Slov. gor. si nista bila soseda Franc in Karl Škofič nič kaj posebno dobra. Dne 17. nov. m. l. so pili skupaj jabolčnico pri Škofičevih in med pivci sta bila tudi mati obtoženega 23letnega Franca Škofiča in ustreljeni soseda Karl Škofič. Radi materinega poziva na pipanje repe je došlo do prepira, v katerem se je lotil Karl celo dejansko Škofičeve matere. Prepir se je preselil iz hiše na dvorišče in po izpovedi očitvidcev sta se Franc in Karl Škofič na obračun oborožila. Franc se je pojavil na dvorišču z lovsko puško in oddal iz nje strel Karlu v trebuh, da mu je raztrgal izstrelek drobje in je zadeti kmalu zatem umrl. Krvavo zadevo je obravnaval mariborski sodni senat dne 21. marca. Obtoženi Franc Škofič se je izgovarjal, da se je orožje sprožilo pri suvanju, a je bil le vendar obsojen na 18 let ječe in na trajno zgubo častnih pravic. Obtoženi je vložil priziv.

Strešni stol je uničil požar na stanovanjski hiši inženerja Mosdorferja v Trambergu pri Ptuju.

Bridka usoda kurjega tatu. Janez Bauman, posestniški sin od Sv. Lovrenca v Slov. goricah, je izpovedal v ptujski bolnici dne 27. marca, ko si je opomogel do zavesti, da je bil na povratku proti domu napaden pred hišo Jakoba Kacijana pri Sv. Lovrencu na Drav. polju. Po napadu so ga zaprli v klet in ko je hotel zjutraj pobegniti iz zapora, ga je Kacijan obdelal s sekiro. Po izpovedi posestniškega sina Jakoba Kacijana je on zalotil Baumana v odprtem svinjskem hlevu, ko je tiščal kokoš k sebi. Zalotenega je nato zaprl v kravji hlev in stražil jetnika, ki je klical na pomoč, a so bili vsi klici zaradi straže brez pravega uspeha. Proti jutru je prestavil Kacijan jetnika iz hleva v klet, kjer ga je hotel zvezati z vrvjo, da bi ga lažje predal orožnikom. Jetnik je pa navalil na stražarja z v bližini pobrano sekiro, katero mu je pa Kacijan izbil in mu je prizadjal z istim orodjem več nevarnih udarcev po glavi in za

tilnik. Preiskava bo dognala, katera od obeh izpovedi je resnična.

Smrten obračun med tastom in zetom. Posesnik Jože Mumlek z Gorenjskega vrha v Halozah je obiskal dne 22. marca svojega tasta in posestnika Blaža Pravdiča na Turskem vrhu. Med obema je došlo do prepira, med katerim je potegnil tast revolver in oddal v zeta smrtonosen strel. Že na tleh ležečo in na smrt zadeto žrtev je ubijalec še sunil z nožem in se je nato sam javil orožnikom na Zavrču. Tast je ustrelil zeta, ker je ta skrajno surovo ravnal z njegovo hčerjo.

Batine — vzrok požiga. Pri nekem posestniku v Majšpergu je bil med žganjekuharji tudi 28letni Matevž Žumer iz Stopnega. Med fanti je prišlo do pretepa, v katerem jih je izkupil Žumer, ki je bil odstranjen nasilnim potom iz žganjarne. Dobre pol ure zatem je izbruhnil v gospodarskem poslopju lastnika žganjekuhe nočni požar, katerega so komaj pogasili. Požiga je bil osumljen Žumer, ki je prvotno tajil zločin iz maščevanja v ptujskem zaporu, a je pozneje vsled preveč obtežilnih dokazov priznal dejanje.

Prehud obračun z vinskim tatom. Sodišče v Novem mestu je obravnavalo dne 21. marca ta leslučaj prehude ljudske sodbe nad zasačenim vinskim tatom. Krog Metlike in Novega mesta so se vinske tatvine lansko leto toliko ugnezdale, da so uvedli ljudje nočno stražo. Straža dveh mož je v noči 23. avgusta m. l. zasačila pri tatinskem točenju vina v zidanci Janeza Prusa Mateta Vrbino iz Obreža pri Vivodini. Oba stražarja sta tatu zaprla v klet in poklicala pomoč. Na licu mesta se je kmalu zbralo več ljudi, ki so jetnika pretepli, ga suvali ter brcali in mu zvezali roke na hrbtu. Vrgli so mu še verigo krog vratu in ga tirali k županu Guštinu v Drašiče. Župan je odredil razvezanje jetnika, ki je popil ves izmučen in obnemogel nekaj požirkov vode, se naslonil na steno in umrl vsled notrajnih poškodb. Sodnik je obsodil od več obtožencev dva na 10 in 6 mesecev strogega zapora, pa le pogojno, druge je pa oprostil.

Vlomi krog Novega mesta. Iz blagajne železniške postaje Straža so odnesli nočni vlomilci dne 20. marca 1000 Din in iz blagajne parne žage g. Pavlina iz Ljubljane pa 2000 Din. V Gornjem polju so obiskali uzmoviči hišo poslanca Antona Klinca in ukradli 6000 Din. Ostalo je v blagajni nedotaknjenih 130 tisoč Din, ki so bili tamkaj spravljani kot izplačilo Auerspergove gozdne uprave delavcem.

Nevarnega vlomilca v osebi 34letnega Škofljanca, bivšega ključavničarskega pomočnika iz Leskovca pri Krškem, so prijeli orožniki in izročili v zapore sodišča v Novem mestu. Škofljanec je zagrešil več prav drznih vlomov po Dolenjskem.

Velika požarna škoda. Na Rakitnu na naselju Boršt na Kranjskem je povzročil ogenj 300.000 Din škode. Osem družin je ostalo brez strehe; zavarovalnina je le malenkostna.

Velika tatvina blaga. Pri Sv. Barbari v Kostreni na Dolenjskem so vlomili cigani Hudoroviči v hišo Marije Kopaj-

tičeve in so odnesli raznega blaga za 100.000 Din. Nekaj ukradenih vrednosti so našli zakopanih na polju, pretežno večino pa so cigani odnesli neznanu kam.

Padla 70 m globoko in se ubila. Marija Božiček, uslužbena pri trgovcu Iv. Radanoviču v Krškem, je bila po svojih opravkih v vinogradu na Trški gori. V mraku se je vračala po strmi ter opasni bližnjici, spodrsnila je in padla po skalovju 70 m globoko. Drugo jutro so jo našli mrtvo z razbito glavo.

*

Iz zgodovine železa in jekla.

Znanje pridobivanja železa sega bogznanj kako daleč nazaj v zgodovino človeštva. Že starogrški zgodovinar Herodot (490 pr. Kr.) poroča, da so rabili krog 3000 pr. Kr. za obsekavanje granitnih kvadrov, iz katerih je zgrajena Keopsova piramida v Egiptu, železno orodje. Istočasno so rabili tudi mogočni ter bogati kralji v Uru v Mezopotamiji, odkoder je prišel v obljubljeni deželo očak Abraham, železna bodala. Sv. pismo in sicer Mojzesove knjige in preroki omenjajo železo in jeklo, in v Siriji je bilo železo pod Homerjem in trojansko vojno (v 5. ali 4. stol. pr. Kr.) tako poceni, da so izdelovali iz njega poljedelska orodja.

Razvoj tehnike v pridelovanju železa in jekla je do 15. stoletja na prazgodovinski stopnji, kakor jo je še danes najti pri divjih narodih Afrike in osrednje Indije. Železo so topili na kovaških ognjiščih ali v pečeh z uporabo lesenega oglja in mehov.

Do novejšje dobe so na mučen način pridobljeno železo uporabljali po največ za izdelovanje orožja. V indijskih grobovih so našli jekleno orožje iz dobe 600 pr. Kr. Še v srednjem veku je bilo v Evropi jeklo iz Indije iskana dragocenost. Japonci so pridobivali izborna jekla za orožje na ta način, da so pustili kovaško železo po cela leta globoko zakopano v zemljo.

Iste starosti, kakor je železno orožje, je tudi orodje iz železa. Važno ulogo je igralo pri starih Germanih (Nemcih) železno kladivo, sekira, podkev in plug.

V palači kralja Sargona v Ninivah (pozidana krog 700 pr. Kr.) so našli 160 ton železa in sicer: železne prstane, verige, žage itd. Pločevino so v starodavnih časih iz železa le kovali. Tudi žica je bila kovana do 10. stoletja. Šele v sredini 14. stoletja se pojavijo v Bresciji, v Milanu, v Pasavi prve kovačnice za nožna rezila.

Mnogo prej nego v Evropi so kovali ogromne železne kose v Indiji. Še danes stoji znameniti železni steber pri indijskem mestu Delhi. Steber je dolg 7,25 m, ima v premeru 40 cm, tehta 6 tisoč kg in je iz 4. stoletja pr. Kr.

Že stari Grki so uporabljali pri gradbi streh železo. Znameniti kupoli cerkve sv. Marka v Benetkah (pozidana 1523) in nekoliko pozneje zgrajene kupole bazilike sv. Petra v Rimu sta prevlečeni na znotraj z železjem, ki ju drži skupaj in varuje razpada.

Najstarejše gradbe, pri katerih je železo prišlo posebno do veljave, so mostovi. Že Aleksander Veliki (356—323 pr. Kr.) bi naj bil zgradil preko reke Evfrat v Mezopotamiji železen most. Najbrž gre v tem slučaju za lesen most na železnih verigah.

Prve fužine ali plavže zasledimo v 14. stoletju ob spodnjem delu nemške reke Ren. V sredini 15. stoletja je bilo tamkaj že 29 velikih peči, iz katerih so lili železo in jeklo.

Železna ogrodja za stavbe so začeli v velikem uporabljati predvsem v Sev. Ameriki. Leta 1883 je zgradil ameriški stavbenik Jenny prvi nebotačnik »Home Indurance Building«, kojega ogrodje je čisto železno.

In danes se dviga železno ogrodje najvišjega ameriškega nebotačnika 400 metrov visoko, radijo-oddajni stolpi dosega višino 200 m in lok železnega mosta preko reke Hudson v Njujorku je širok 1200 m brez vmesne opore.

V najbolj modernih stanovanjih vidimo danes pohišstvo iz jekla. Jekleno opremo uvajajo tudi v bolnice, šole in javna poslopja. Na Nemškem je že vse polno delavskih naselbin, kojih stanovanjske hiše so jeklene.

*

Stoletnica Čikage.

Ni še bilo govora o krizi in o brezposelnosti milijonov, ko so sklenili v severnoameriški Čikagi, da bodo proslavili 100letnico ustanovitve mesta s svetovno razstavo. Z neomajanim zupanjem v napredek je bil storjen sklep, da bo otvorjena svetovna čikaška razstava 1. junija 1933, točno ob 9. uri dopoldne. Med tem so se pa razmere temeljito spremenile. Povsod je zavlada, lo pomanjkanje denarja, revščina ter brezposelnost. Pojavljajo se celo glasovi z zahtevo, naj bi se preložila čikaška razstava na boljše čase. Čikago samo pa noče ničesar čuti o kaki spremembi prvotnih sklepov in načrtov. Ostane vse pri že objavljenem programu. Vrše se že vse predpriprave in na desetisoče delavcev je zaposlenih z gradnjo razstavnih dvoran.

Zadnje čikaško razstavo leta 1893 je obiskalo 25 milijonov oseb; uspeh, ki je znatno pripomogel k razmahu in razvoju mesta. Se torej nikakor ne smemo čuditi, čim slabši so postali časi, tem bolj upa Čikago, da bo svetovna razstava krizo omilila in pripomogla k znatnemu zboljšanju sedanjih res žalostnih razmer. Tokrat računajo z obiskom 75 milijonov. Bodoča vstopnina se že uporablja za razstavne priprave. Razstavljalci so podpisali 20milijonsko posojilo, vlada Združenih držav je nakazala 2 milijona dolarjev kot podpora. Vodstvo razstave je izdalo za 10 milijonov dolarjev obveznic. Iz navedenih svot lahko tudi sklepamo na obseg razstave, katere se bo udeležilo 16 zunanjih držav. 30 držav ameriške unije je zagiguralo udeležbo. Vodstvo razstave ugotavlja že vnaprej, da bo druga tokratna čikaška svetovna razstava rekord.

280 najvažnejših ameriških industrijskih podjetij tekmuje za najboljše

razstavne prostore. Pretežna večina razstavljalcev se noče zadovoljiti s stojnicami, ampak gradijo cele pavilijone. Vodilno avtomobilsko podjetje je že spravilo na razstavnih prostor celotno tvornico za avtomobile, ker bo izdelovalo pred očmi posetnikov avtomobile. Druga avtomobilska tvrdka je izdala 500 tisoč dolarjev za svoj pavilijon.

Posebnost razstave bosta dva stolpa, ki bosta dosegla višino 180 m. Oddaljena bosta eden od drugega 600 m, zvezana bosta med seboj z močnimi žičnimi vrmi, v višini 175 m bodo vozili med obema stolpoma sem in tja z največjo brzino avtomobil.

Cela razstava bo pod vtisom nekaj čisto novega, česar še svet doslej ni videl.

*

Hoče. Tovorna postaja. Progovna sekcija v Mariboru je že začela graditi tir, ki bo vodil k skladišču. Vsled tega se prosijo interesi, ki so obljubili dati les in denar, pa še niso do sedaj dali, da to čimprej storijo. Denar naj se izroči gg. Florjančiču ali Antonu Verniku ali Posojilnici v Hočah, les pa naj se zapelje na žago g. Potočnika v Spodnjih Hočah, ki ga reže brezplačno.

Selnica ob Dravi. Let. šnji predpust nam ni prinesel nič kaj razveseljivega. Na vse sloje pritiska huda kriza, posebno na nas kmete. Vrh tega nas nadlegujejo razni prosjaki in postopači, tako da bi se ubogi kmet moral vedno držati za itak že prazni žep. Po običajni stari navadi se je na pustni torek zbralo celo krdelo raznih pustolovcev, ki so povohali v vsako hišo. Nekateri so pridno kradli vse, kar jim je prišlo pod prste. Tako so pri nekem posestniku vdrli v shrambo za meso ter odnesli večjo množino mesa in klobas. S strahom gledamo v bodočnost, kaj bo, če se ta nadloga ne bo omejila.

Selnica ob Dravi. Dne 12. marca se je poslavljati od svojih prijateljev po rani sv. maši s svojo gospo naš blagi g. Vogrič, posestnik na Slemenu. Šel je namreč v Ameriko. Vsak, ki se je od njega poslavljati, je imel solzne oči. Gospa in gospod Vogrič sta izredno blagega srca ter sta veliko dobrega storila. Domači cerkveni pevski zbor pod vodstvom svojega spretnega g. organista jima je zapel par krasnih pesmic. Kličemo njima: Srečno pot in zopet na veselo svidenje!

Sv. Barbara v Slov. goricah. Ker se precej dolgo nisem oglašil, Vam bom pa danes bolj obširno razložil naše novice. — Predpust je minul in za njim tudi sneg. Dela imamo povsod dovolj, brezposelnost je minula na deželi! — Umrl je v Žikarcih 29letni posestnik Ernest Vogrin, kateri zapušča 4 majhne otroke. Rajni je bil priden, delaven in skrben, zato ga je tudi vse rado imelo. — Zgodil se je zločin v tej občini, ko je nezakonski oče zastrupil z osetovo kislino pol leta staro dete. V Spodnji Koreni je umrl stari martinski grobar Jože Kajbič ravno na svoj rojstni dan. Naj počivajo vsi v miru! — Dne 10. marca zvečer ob 9. uri je izbruhnil ob 9. uri požar pri posestniku Josipu Štohar; pogorela je sta-

novanjska hiša in preša ter ves živež. Domači gasilci so ogenj omejili s pomočjo sosedov in gasilcev od Sv. Martina. Ako bi ne delali z vso požrtvovalnostjo, bi zgorele še tri hiše in več gospodarskih poslopij. Zavarovano je bilo za malenkost. Ogenj je podtaknila hudobna roka požigalca, kateri je bil še isto noč aretiran in je zločin orožnikom priznal. Kam le plovemo v teh tako žalostnih časih? Mladina, rabi svoj razum, ravnaj se po vsem dobrem, moli in delaj, pa ne bomo imeli v enem tednu dveh tako žalostnih zločinov. Pokazalo se je pri tem požaru veliko pomanjkanje vode. Treba bo skopati po naših hribih več jam za vodo za slučaj nesreče, drugače so vse brizgalne brez pomena. Naši gasilci se pripravljajo za igro »Guzaj«. Prav je tako, boljše več iger, pa manj veselje. Kdaj bo vprizoritev, bomo pravočasno sporočili. — Občina Korena je pričela z nadaljno gradnjo ceste; letos bodo zemeljska dela dokončana, potem pa da bi bila čimprej zidana in posuta z gramozom! V načrtu za veliko občino ostanejo vse 4 občine za veliko barbarško občino. Ljudem silno primanjkuje krme za živino. Precej sadijo pri nas mlada drevesa, pri katerih pa bodimo previdni; držimo se sadnega izbora: po dolinah sadimo Krivopecelj, Bojkovo jabolko in Baumanovo reneto, v hribih pa Kanadko in druge žlahtne sorte; bobovca pa ne preveč, čeravno je jako plodonosna sorta, ker pravijo, da na trgu nima bodočnosti.

Staritrg pri Slovenjgradcu. Smrt agilnega gospodarskega in prosvetnega delavca. Žalostno so doneli starotrški zvonovi 18. marca popoldne. Globoko, skoraj neozdravljivo rano je zasekala usoda v vse kmetijsko-gospodarsko življenje slovenjgraške, na agilnih gospodarskih močeh doslej še revne okolice. Umrl je član gasilnega društva, Kmetijskega bralnega društva, tajnik Živinorejske zadruga in drugih strokovnih organizacij ter najodločnejši in najrazumnejši pobornik kmetijskih gospodarskih potreb, v občini Stari trg. V soboto dne 18. marca smo ga položili k večnemu počitku. Spremljali so ga pevci, ki so mu zapeli za slovo dve žalostinki, zastopniki obrtnikov, kmetijskih gospodarskih organizacij in četa gasilcev ter prosvetnih društev. Še nedavno je obiskal z velikim zanimanjem in veseljem živinorejski tečaj na vinarski šoli v Mariboru, od katerega si je obetal ves slovenjgraški okoliš najboljših gospodarskih uspehov. Toda kruta smrt je nam prekrižala vse načrte in je povzročila z odhodom dragega nam tajnika in društvenega delavca g. Vodovnika, po domače Lužnika, v našem gospodarskem življenju skoraj nepopravljivo vrzel. Nepozabno bo njegovo ime zapisano v vseh naših mladih organizacijah, kakor bo pokojni tudi nam ostal nepozaben kot dober gospodar, prijatelj in družabnik. Bog mu daj večni mir, preostalim pa iskreno sožalje!

Razbor pri Slovenjgradcu. V šoli imamo 85 otrok, ni pa rednega pouka. Prošnje doslej niso imele uspeha. Želji, da naša občina ostane, kakor je bila, je sresko načelstvo ugodilo. Naša občina je edina, ki v našem srezu ostane neizpremenjena. Ni misliti na kakšno združenje z drugimi občinami. — Radi grofovih posestev je tukaj silno zanimanje, kdo bo jih kaj dobil. Vselej, kadar smo prej kaj prosili, bodisi za cerkev ali za občino, smo bili uslišani. — Lovski paznik V. S. je pred nekaj tedni na severni strani Uršlje gore zapazil dva divja lovca, kako streljata divjo kozo. Na klic: puške doli, sta oba naperila puške napram

njemu. V strahu, da ga ne bi kateri pogodil, je paznik takoj sprožil in oba lahko ranil. In naglo sta jo popihala brez vsakega sledu. Toda že tretji dan jih je orožništvo izsledilo in jih odvedlo k sodniku in k zdravniku, da dobita kazen, oziroma zdravilo. — Povsod je slišati o brezposelnosti. Pri nas pa manjka dobrih hlapcev. Brezposelni danes tukaj okrog samo beračijo; ako ga pa prosiš, da bi šel delat, zahteva takšno plačo, da je kmet dati ne more. Marsikateri pravi: kar mi kmet plača za en mesec, to lahko naberačim v teku 3 do 4 dni. Tako je torej pri nas v hribih z brezposelnostjo. Potrebno bi bilo, da bi se to beračenje nekoliko zatrl, ker drugače bo v poletnem času za nas hribovske kmete postalo ne samo nevzdržno, marveč nevarno.

Viničarski vestnik.

Predčasno službeno odpoved viničarju je smatrati vsako tisto odpoved, ki ni bila izrečena med 1. in 15. avgustom in s katero se zahteva izselitev viničarja izven časa med 1. in 11. novembrom. Radi nepoznanja, še bolj pa radi neupoštovanja viničarskega reda se ravno v tem oziru storijo viničarjem mnoge krivice. Po viničarskem redu je dovoljeno, da se tak viničar, ki stori huđe prestopke napram svojemu gospodarju in proti svojim službenim dolžnostim, predčasno odpusti iz službe. Toda vsako tako predčasno odpoved mora najprej potrditi pristojna viničarska komisija. Tam se nudi prilika dokazov in zagovora. Vse obdolžitve morajo biti dokazane. Če je viničarska komisija razsodila, da je predčasna odpoved viničarju opravičena, dobi vinogradnik pravico, da odpoved izreče. More pa se zgoditi, da se večina članov viničarske komisije pristransko postavi na zahtevo vinogradnika in mu ugoditi. V takih slučajih se more obsojeni viničar pritožiti zoper razsodbo viničarske komisije na višjo sodno ali politično oblast. Ako viničar vloži priziv zoper tako razsodbo, potem odpoved še ni polnomočna, dokler višja oblast ne izreče svoj »da« ali »ne«. Tak je viničarski red. Strokovna organizacija pa je zato tukaj, da brani zakonite pravice svojih članov. Viničarji, obračajte se za nasvete in pomoč v silni samo k svoji stanovski organizaciji!

Maribor. Občnega zbora skupine viničarjev dne 19. marca se je udeležilo lepo število viničarjev. Za odbor skupine je poročal predsednik tov. Jože Šešerko, zvezo pa je zastopal tov. P. Rozman. Po izvolitvi odbora in nadzorstva se je sprejel predlog, da bodo člani skupine v potrebi obiskovali samo enega določenega zdravnika v mestu.

Kamnica pri Mariboru. V nedeljo dne 2. aprila, ob 11. uri popoldne, bo zborovanje Strokovne zveze viničarjev, na katerega se vabijo vsi viničarji in viničarke iz okolice.

Slov. Bistrica. Občni zbor skupine viničarjev dne 19. marca je imel nadpričakovano lepo udeležbo in je dosegel tudi najlepši uspeh. Predsednik tov. Braučer je občni zbor vodil in je podal tudi izčrpno poročilo o delovanju organizacije. V odbor so bili izvoljeni tovariši: Brenc Miha, Lešnik Štefan, Braučer Anton, Fric Jožef, Najdič Franc. V nadzorstvo pa Stern Anton, Smolar Matevž in Podlesnik Franc. O velikem pomenu strokovne organizacije je govoril tajnik zveze P. Rozman, in pristopili so še novi člani. Samo naprej po začrtani poti.